
UVOD

V procesu vzajemne katalogizacije COBISS se hkrati ažurirajo lokalne bibliografske baze podatkov posameznih knjižnic ter vzajemna bibliografska in normativna baza podatkov. Bibliografske baze podatkov vsebujejo poleg bibliografskih podatkov tudi podatke o stanju zaloge.

V COBISS-u je struktura podatkov definirana s formatom COMARC za strojno čitljiv zapis, in sicer:

- format COMARC/B za bibliografske podatke
- format COMARC/A za normativne podatke
- format COMARC/H za podatke o stanju zaloge

Formata COMARC/B in COMARC/A sta zasnovana na formatu UNIMARC, ki je mednarodni standard in ga razvija IFLA Universal Bibliographic Control and International MARC Programme (UBCIM).

Format COMARC/H za podatke o stanju zaloge smo oblikovali v IZUM-u, ker v času zasnove sistema vzajemne katalogizacije formata UNIMARC za podatke o stanju zaloge še ni bilo (trenutno je v pripravi). Izhodišča za format COMARC/H so udeleženci sistema vzajemne katalogizacije potrdili na sestanku 7. in 8. novembra 1989 v Mariboru, kjer so obravnavali dokument “*Centralni katalog serijskih publikacij kot sestavni del jugoslovanske bibliografsko-kataloške baze podatkov*“.

Osnova za oblikovanje strukture podatkov o stanju zaloge sta bili analiza podatkov o zalogi in analiza pripadajočih poslovnih procesov pri takratnih aktivnih udeležencih sistema vzajemne katalogizacije. Poleg tega so pri pripravi formata COMARC/H imela ključno vlogo tudi priporočila predloga standarda ISO/TC46/SC9-N34. Pri kasnejših dopolnitvah formata COMARC/H smo upoštevali še druge standarde za obravnavo podatkov o stanju zaloge, kot so ANSI Z39.44-1986, format MARC 21 (prej imenovan USMARC) in druge *de facto* standarde.

COMARC/H določa:

- zbirne podatke o stanju zaloge, ki so v vzajemni bazi podatkov in v lokalnih bibliografskih bazah podatkov in omogočajo funkcijo *COBISS/OPAC*-a ter funkcijo koordinacije nabave za tuje serijske publikacije;
- podrobnejše podatke o stanju zaloge, ki so samo v lokalnih bibliografskih bazah podatkov in omogočajo avtomatiziranje postopkov inventarizacije gradiva, izposoje gradiva, nabave monografskih publikacij in spremljanja dotoka serijskih publikacij ter avtomatiziranje drugih internih postopkov.

Format COMARC/H je prirejen sistemu vzajemne katalogizacije COBISS, ki je opisan v priložnikih *COBISS3/Katalogizacija* in *COBISS2/Katalogizacija*. Za pomoč pri vnosu gradiva so v okviru sistema vzajemne katalogizacije uporabljene naslednje maske vnosa: M – monografske publikacije, K – kontinuirani viri, Z – zbirni zapisi, A – članki in drugi sestavni deli ter N – neknjižno gradivo. Te maske

vnosa zajemajo izbor polj, podpolj in elementov podpolj, ki se najpogosteje uporabljajo pri vnosu določenega bibliografskega nivoja.

Polja so označena z nizom treh števil, podpolja in elementi podpolja pa s črko ali številko. Najmanjša enota informacije, ki jo programski sistem pri iskanju in izpisovanju prepozna, je pri formatih COMARC/B in COMARC/A podpolje, pri formatu COMARC/H pa element podpolja. Polja/podpolja, elementi in kode, ki so ukinjene, so označene z dvema znakoma zvezdica "***".

Namen priročnika *COMARC/H* je podati čim bolj natančna navodila za uporabo formata. Priročnik je razdeljen na pet vsebinskih sklopov in tri dodatke.

V prvem sklopu je predstavljena osnovna razmejitev podatkov na zbirne in podrobnejše podatke o stanju zaloge ter njihovo beleženje po posameznih nivojih (vzajemni in lokalni).

Trije krajši sklopi predstavljajo polja, ki tvorijo format COMARC/H:

- polje 998 – *Zbirni podatki o stanju zaloge*
- polje 997 – *Podatki o stanju zaloge za serijske publikacije*
- polje 996 – *Podatki o stanju zaloge za monografske publikacije*

V zadnjem sklopu, ki je najboljšejši, so podani opisi podpolj s posameznimi elementi, ki si sledijo v abecednem vrstnem redu neodvisno od polj, katerim pripadajo. Najprej je podan pregled vseh podpolj in elementov, ki lahko nastopajo v poljih 998, 997 in 996, nato pa je opisana uporaba indikatorjev pri omenjenih poljih. Opis posameznega podpolja sestavlja splošen opis podpolja, ki mu sledita seznam elementov z maksimalno dolžino in opis elementov, če podpolje elemente ima. Na koncu so dodani še primeri iz resničnih zapisov, vzeti iz baz podatkov, ki se zaradi stalnega ažuriranja baz podatkov lahko tudi spremenijo. V primerih, kjer je navedeno polje 998, pri podpolju 998c ni prikazana vsebina vseh devetih elementov tega podpolja, ampak le vsebina elementa 7. Vsebinska vsebina vseh elementov pa je sicer vidna v segmentu *COBISS3/Zaloga* med atributi razreda **Polje 998** in razreda **Gradivo**.

Vsebinskim sklopom sledijo naslednji dodatki:

- *Dodatek A*: Vsebinska vsebina podatkov o stanju zaloge (pregled podpolj in elementov s prikazom ponovljivosti ali neponovljivosti, stopnje obveznosti in prisotnosti na vzajemnem in/ali lokalnem nivoju)
- *Dodatek B*: Priporočene krajšave
- *Dodatek C*: Poseben primer večnivojskega vnosa

Priročnik je izdelan tako, da omogoča enostavno in cenejše dopolnjevanje. Ob spremembi ali dopolnitvi formata se zamenjajo samo tiste strani, na katerih je prišlo do spremembe. Dopolnjene strani so označene z novim datumom, sama sprememba vsebine pa je zaradi lažjega prepoznavanja ob robu strani označena s pokončno črto. Nove in/ali spremenjene strani IZUM redno pošilja članom sistema COBISS na naslov kontaktne osebe za COBISS.

Prosimo vse, ki boste uporabljali ta priročnik, da nam sporočite svoje pripombe in predloge ter tako prispevate k izpolnitvi doslej oblikovanih rešitev.